

Vlekken, roest, verdroging en een mirakel

Olav Petri

Bruin

Dit artikel komt voort uit een stuk dat ik in een Engels blad las. Oude briefkaarten verkleuren vaak en dat is niet verwonderlijk omdat men er niet de kostbaarste papiersoorten voor gebruikte. Ze vergelen, worden bruin, ze geven af op albumbladen, onder fotohoekjes verschijnen soms andere tinten dan de bedoeling was. Het is bekend, ook bij postzegels, temperatuur speelt daar ook een rol, vochtigheid van de lucht. Het is toch al belangrijk om albums af en toe te luchten, doorbladeren is een goede zaak. Ik moet opeens denken aan de humidior in dure sigarenzaken als Hajenius op het Rokin – je durfde er nauwelijks naar binnen te gaan - waarin de kwaliteit van sigaren voor de klanten goed bewaard bleef. In archieven en bibliotheken weten ze wat te doen, maar dat wordt dan professioneel werk. Met sommige oude inkten van drukwerk is het echter altijd mis.

Bekend is bij ons verzamelaars het verschijnsel “tropisch”, al helemaal een ramp als het postfris materiaal betreft want de bruine stippen zijn te verwijderen, maar de gom verdwijnt dan ook. Voor gestempelde zegels is Erni rood en wit prima.

Als ik het goed heb is bij de Wereldpostunie, de UPU, van alle postzegels die ze daar hebben ontvangen van de leden voor het UPU archief standaard de gom verwijderd, want er zal ooit een chemische reactie komen.

Veilig opgeborgen

Ooit was ik bij iemand op bezoek die zijn collectie in een brandkast bewaarde. Nou heb je die in alle soorten, waaronder kasten die ook bij de zwaarste branden documenten kunnen redden. Maar dan zuurstof, vocht. Hoe zit dat? Met eigen ogen wat gezien na de brand bij C&A aan het Damrak in 1962 of zo wat de techniek toen vermocht. De postzegels echter bij de verzamelaar die ik bezocht hadden jaren in de kluis gelegen, er was niet gelucht en alles was tropisch geworden.... Ja, postfris.

De documenten bij C&A moesten drie maanden in de kluis blijven tot de temperatuur gezakt was. Er dreigde spontane ontvlaming zodra er opeens bij het openen zuurstof bij zou komen. Alle documenten waren na drie maanden droog en ietsje bros maar prima om over te typen of er foto's van te maken.

Dit doet mij weer denken aan een stockboek klassiek Nederland dat jarenlang heerlijk droog bij iemand boven naast de CV radiator had gestaan. Niks last van vocht of roest. Maar, de zegels waren bros geworden, bevochtigen hielp niet, er was iets met de papiervezels gebeurd. Mooie zegels, maar met een gebruiksaanwijzing.

Mirakel

Maar nu iets voor chemici. Nee, ik weet het antwoord niet, maar er MOET iets bestaan want ik heb het zelf gezien....

Jan Wildschut had van iemand van TNO of zo een mengsel gekregen waar alcohol en ether of zo aan te pas kwam. Jan kon er een wonder mee verrichten. Jan had namelijk een collectie van allerlei landen die in de jaren '30 met een plakker bevestigd waren van een gevaarlijk type: de gom drong door de gom van de zegel door in het papier met als resultaat dat je uiteindelijk de plakker dwars door het papier heen zag aan de voorkant. Diep droevig om te zien. De hele collectie was volkomen waardeloos geworden, deed pijn aan de ogen.

Jan demonstreerde het chemische middel dat hij via via gekregen had en ik zag dat de bruine vlek verdween van voor- en achterkant en dat de gom onbeschadigd was! Portugal, Duitsland, je kreeg prachtige postfrisse zegels. Helaas had hij maar één fles. We zijn aan het mengen gegaan met van alles in wisselende samenstelling, maar we hadden geen succes. Ietsje aceton erbij leverde op dat de inkt van de kleuren verdween, dat soort ongein was het resultaat. Ik heb in Duitsland een verzamelaar, leraar scheikunde, ook eens gevraagd maar die wist de oplossing ook niet.

Tja, suggesties welkom. En let op: niet roken boven gedoe met chemische middelen!!!!